

Υπόθεση C-283/21

Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως κατά το άρθρο 98, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου

Ημερομηνία κατάθεσης:

4 Μαΐου 2021

Αιτούν δικαστήριο:

Landessozialgericht Nordrhein-Westfalen (Γερμανία)

Ημερομηνία της απόφασης του αιτούντος δικαστηρίου:

23 Απριλίου 2021

Προσφεύγουσα και εκκαλούσα:

VA

Καθού:

Deutsche Rentenversicherung Bund

Αντικείμενο της κύριας δίκης

Συντονισμός των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας – Νομοθεσία περί συντάξεων – Κανονισμός (ΕΚ) 987/2009 – Άρθρο 44, παράγραφος 2 – Συνυπολογισμός περιόδων ανατροφής τέκνου – Προϋπόθεση – Μισθωτή ή μη μισθωτή δραστηριότητα

Αντικείμενο και νομική βάση της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

Ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, άρθρο 267 ΣΛΕΕ

Προδικαστικά ερωτήματα

- 1) Κατ' ορθή ερμηνεία του άρθρου 44, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΚ) 987/2009, πρέπει να θεωρηθεί ότι περίοδος ανατροφής τέκνου δυνάμει της νομοθεσίας των Κάτω Χωρών –ως αρμοδίου κράτους μέλους βάσει του τίτλου II του βασικού κανονισμού [κανονισμού (ΕΚ) 883/2004]–

συνυπολογίζεται λόγω του ότι η περίοδος της ανατροφής τέκνου θεμελιώνει στις Κάτω Χώρες συνταξιοδοτικό δικαίωμα ως απλή περίοδος κατοικίας;»

Σε περίπτωση αρνητικής απάντησης στο πρώτο ερώτημα:

- 2) Πρέπει το [άρθρο] 44, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΚ) 987/2009 –σε συνέχεια των αποφάσεων του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 23.11.2000 (υπόθεση C-135/99, [EU:C:2000:647], Elsen) και της 19.7.2012 (υπόθεση C-522/10, EU:C:2012:475, Reichel-Albert)– να ερμηνευθεί διασταλτικά υπό την έννοια ότι το αρμόδιο κράτος μέλος πρέπει να συνυπολογίζει την περίοδο ανατροφής τέκνου και σε περίπτωση που το πρόσωπο που ανέλαβε την ανατροφή διήνυσε μεν συντάξιμες περιόδους πριν και μετά την ανατροφή του τέκνου στο πλαίσιο εκπαίδευσης ή επαγγελματικής δραστηριότητας μόνο στο σύστημα του εν λόγω κράτους, πλην όμως δεν κατέβαλε εισφορές στο σύστημα αυτό αμέσως πριν και μετά την ανατροφή του τέκνου;

Σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης

Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: ΣΛΕΕ), άρθρο 21, παράγραφος 1

Κανονισμός (ΕΚ) 883/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για το[ν] συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας, άρθρα 5 και 11

Κανονισμός (ΕΚ) 987/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 2009, για [τον] καθορισμό της διαδικασίας εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 883/2004 για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας, άρθρο 44

Σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου

Sozialgesetzbuch (κώδικας κοινωνικής ασφάλισης, στο εξής: SGB) έκτο βιβλίο (VI), άρθρο 56, παράγραφοι 1, 3 και 5, άρθρο 57 και άρθρο 249

Συνοπτική έκθεση των πραγματικών περιστατικών και της κύριας δίκης

- 1 Η προσφεύγουσα, η οποία είναι Γερμανίδα υπήκοος γεννηθείσα το 1958 στο Άαχεν, Γερμανία, διέμενε από το 1975 έως το 2010 στο Vaals, το οποίο είναι προάστιο του Άαχεν ευρισκόμενο στο έδαφος των Κάτω Χωρών. Πήγε σχολείο στο Άαχεν, εκεί πραγματοποίησε την προπαρασκευαστική πρακτική που αποτελούσε προϋπόθεση για την εγγραφή της στην τοπική επαγγελματική σχολή κοινωνικής παιδαγωγικής, και εκεί έλαβε την εκπαίδευσή της ως παιδαγωγός αναγνωρισμένη από το κράτος. Την 1.8.1978 ξεκίνησε πρακτική άσκηση ενός έτους σε νηπιαγωγείο (έτος αναγνώρισης). Υπό κανονικές συνθήκες, το έτος

αναγνώρισης αυτό λαμβάνει χώρα στο πλαίσιο απασχόλησης υποκείμενης σε υποχρεωτική ασφάλιση. Δεδομένου ότι δεν υπήρχαν διαθέσιμες επαρκείς θέσεις πρακτικής άσκησης, η προσφεύγουσα πραγματοποίησε πρακτική άσκηση μη αμειβόμενη και ως εκ τούτου μη υποκείμενη σε υποχρεωτική ασφάλιση σύνταξης. Μετά από επιτυχή ολοκλήρωση της εκπαίδευσής της ως παιδαγωγού αναγνωρισμένης από το κράτος, απέκτησε κατά το σχολικό έτος 1979/80 το δικαίωμα εισαγωγής σε ανωτάτη επαγγελματική σχολή (Fachabitur). Εν συνεχεία, δεν άσκησε επαγγελματική δραστηριότητα υποκείμενη σε υποχρεωτική ασφάλιση στο αντικείμενο σπουδών της. Εξαιτίας του τόπου κατοικίας στις Κάτω Χώρες, οι υπηρεσίες απασχόλησης στη Γερμανία δεν μπορούσαν να της βρουν καμία θέση εργασίας. Στις Κάτω Χώρες δεν μπόρεσε να εργασθεί ως παιδαγωγός λόγω των σπουδών της στη Γερμανία.

- 2 Η προσφεύγουσα και ο σύζυγός της, προσεπικληθείς, έχουν δύο τέκνα, τα οποία έχουν αναθρέψει μαζί στο Vaals. Λόγω της επαγγελματικής δραστηριότητας του συζύγου, το μεγαλύτερο μερίδιο της ανατροφής βάρυνε την προσφεύγουσα. Αμφότερα τα τέκνα φοίτησαν εξ ολοκλήρου, συγκεκριμένα από το 1986 έως το 1999, σε σχολείο στο Άαχεν. Μεταξύ Σεπτεμβρίου 1993 και Αυγούστου 1995, η προσφεύγουσα διατηρούσε ως ατομική επιχείρηση κατάστημα με παιδικά ενδύματα στο Άαχεν. Για τη δραστηριότητα αυτή δεν κατέβαλε εισφορές στο γερμανικό συνταξιοδοτικό σύστημα. Μεταξύ Απριλίου 1999 και Οκτωβρίου 2012, η προσφεύγουσα απασχολείτο στη Γερμανία σε ήσσονα εργασία μη υποκείμενη σε υποχρεωτική ασφάλιση. Την 1.2.2010, μετοίκησε από το Vaals στο Άαχεν. Από τον Οκτώβριο 2012 ασκούσε στη Γερμανία μισθωτή δραστηριότητα υποκείμενη σε υποχρεωτική ασφάλιση. Ουδέποτε άσκησε επαγγελματική δραστηριότητα στις Κάτω Χώρες. Ο σύζυγός της, πριν και μετά τη γέννηση των τέκνων, ασκούσε αδιαλείπτως στη Γερμανία μισθωτή δραστηριότητα υποκείμενη σε υποχρεωτική ασφάλιση.
- 3 Βάσει μόνον των περιόδων κατοικίας της στις Κάτω Χώρες από τις 13.2.1975 (συμπλήρωση 17ου έτους ηλικίας) έως και την 1.2.2010, η προσφεύγουσα απέκτησε, δυνάμει του δικαιού των Κάτω Χωρών, συνταξιοδοτικό δικαίωμα για λήψη βασικής σύνταξης γήρατος (στο εξής: AOW) στις Κάτω Χώρες ως κρατική παροχή σύνταξης.
- 4 Κατόπιν αίτησης της προσφεύγουσας, ο καθού, ως αρμόδιος γερμανικός φορέας για την ασφάλιση σύνταξης, εξακρίβωσε κατά τρόπο δεσμευτικό τα στοιχεία που περιέχονταν στο ασφαλιστικό ιστορικό της προσφεύγουσας μέχρι τις 31.12.2007 (επονομαζόμενη Vormerkung). Ο καθού δεν συνυπολόγισε την περίοδο από τις 15.11.1986 έως τις 31.3.1999 ως περίοδο ανατροφής τέκνου ή ως συνεκτιμώμενη περίοδο λόγω ανατροφής τέκνου, με την αιτιολογία ότι κατά την περίοδο αυτή η προσφεύγουσα ανέθρεψε τα τέκνα της σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ήτοι στις Κάτω Χώρες, και δεν ασκούσε μισθωτή ή μη μισθωτή δραστηριότητα στη Γερμανία κατά τον χρόνο έναρξης της περιόδου ανατροφής. Ο καθού δεν αναγνώρισε την περίοδο από την 1.4.1999 έως την 1.6.1999 ως συνεκτιμώμενη περίοδο λόγω ανατροφής τέκνου όσον αφορά τη θυγατέρα, με την αιτιολογία ότι κατά την περίοδο αυτή η προσφεύγουσα απασχολείτο στη

Γερμανία σε ήσσονα εργασία (απόφαση της 1.9.2014· απόφαση επί ενστάσεως της 12.8.2015).

- 5 Το Sozialgericht Aachen (πρωτοδικείο διαφορών δικαίου κοινωνικής ασφάλισης του Άαχεν) απέρριψε την προσφυγή κατά της παράλειψης προκαταχώρισης (Vormerkung) της περιόδου από τις 15.11.1986 έως τις 31.3.1999 ως περιόδου ανατροφής τέκνου ή ως συνεκτιμώμενης περιόδου λόγω ανατροφής τέκνου: Η γερμανική νομοθεσία δεν προβλέπει την αναγνώριση της περιόδου ανατροφής τέκνου που διηγήθη στις Κάτω Χώρες. Δεν είναι δυνατόν να εξομοιωθούν οι περίοδοι ανατροφής τέκνου μέσω του άρθρου 44, παράγραφος 2, του κανονισμού 987/2009, δεδομένου ότι, κατά τις ημερομηνίες γέννησης των τέκνων της και αμέσως προηγουμένως, η προσφεύγουσα δεν ασκούσε ούτε μισθωτή δραστηριότητα ούτε μη μισθωτή δραστηριότητα στη Γερμανία ή σύμφωνα το γερμανικό δίκαιο αντίστοιχα και δεν κατέβαλλε εισφορές για μισθωτή ή μη μισθωτή δραστηριότητα στο γερμανικό κρατικό συνταξιοδοτικό σύστημα. Αντιθέτως, η συμπλήρωση περιόδων (κατοικίας) στο συνταξιοδοτικό σύστημα των Κάτω Χωρών καταδεικνύει τον στενό δεσμό της προσφεύγουσας με το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης των Κάτω Χωρών. Επιπλέον, δεν υφίσταται κενό διάστημα ασφάλισης. Ο διπλός συνυπολογισμός συνταξίμων περιόδων δεν συνάδει με το πνεύμα και τον σκοπό του ευρωπαϊκού κοινωνικού δικαίου που προσανατολίζεται στον συντονισμό (απόφαση της 27.10.2016).
- 6 Με την έφεσή της, η προσφεύγουσα υποστήριξε ότι, μολονότι κατοικούσε στις Κάτω Χώρες, η ζωή της –συμπεριλαμβανομένης της ανατροφής και της φροντίδας των τέκνων της– είχε ως επίκεντρο τη Γερμανία. Επομένως, θα περιερχόταν αυθαιρέτως σε μειονεκτική θέση σε σχέση με μητέρα που επίσης ανέθρεψε τα τέκνα της στην αλλοδαπή πλησίον των συνόρων, πλην όμως ασκούσε, τουλάχιστον ένα μήνα πριν ή κατά τη διάρκεια της ανατροφής μισθωτή δραστηριότητα υποκείμενη σε υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας ή είναι παντρεμένη με σύζυγο ο οποίος κατά τις περιόδους ανατροφής απασχολείτο στον τόπο κατοικίας του στην αλλοδαπή σε δραστηριότητα υποκείμενη σε υποχρεωτική ασφάλιση στη Γερμανία. Δεν είναι ορθή η διάκριση ανάλογα με το αν ο γονέας που ανέλαβε την ανατροφή έχει επαρκή δεσμό με το ασφαλιστικό σύστημα της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας λόγω της δικής του δραστηριότητας ή αν αυτός ο δεσμός δημιουργήθηκε λόγω της υποκείμενης σε υποχρεωτική ασφάλιση απασχόλησης του συζύγου στην ημεδαπή. Δεν υφίσταται διπλός συνυπολογισμός, δεδομένου ότι λαμβάνεται υπόψη σύνταξη που καταβάλλεται από τις Κάτω Χώρες για τις περιόδους κατά τις οποίες υφίσταντο στη Γερμανία ίδιας φύσεως συνταξιοδοτικά δικαιώματα.
- 7 Κατά τη διάρκεια της κατ' έφεση δίκης, ο καθού χορήγησε στην προσφεύγουσα σύνταξη λόγω πλήρους ανικανότητας προς εργασία από την 1.3.2018 ποσού 109,14 ευρώ μηνιαίως (απόφαση της 18.2.2019). Συμπεριλαμβάνοντας τις μη συνυπολογισθείσες μέχρι σήμερα και επίμαχες εν προκειμένω περιόδους ανατροφής τέκνου και συνεκτιμώμενες περιόδους λόγω ανατροφής τέκνου, θα λάμβανε σύνταξη ποσού 349,02 ευρώ μηνιαίως.

- 8 Σε ενημερωτικό σημείωμα της 20.8.2019, η Sociale Verzekeringsbank (στο εξής: SVB) των Κάτω Χωρών, ανέφερε ότι η προσφεύγουσα έχει θεμελιώσει δικαίωμα συνταξιοδοτικής παροχής βάσει του AOW σε ποσοστό 70 % λόγω των περιόδων κατοικίας της. Σε περίπτωση συνυπολογισμού των περιόδων ανατροφής τέκνου στο πλαίσιο του γερμανικού κρατικού συνταξιοδοτικού συστήματος, η συνταξιοδοτική παροχή των Κάτω Χωρών μειώνεται κατά 10 %.

Συνοπτική έκθεση του σκεπτικού της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

- 9 Το γερμανικό δίκαιο δεν προβλέπει δικαίωμα για υψηλότερη σύνταξη λόγω ανικανότητας προς εργασία από την 1.3.2018 λόγω του συνυπολογισμού περιόδων ανατροφής τέκνου και συνεκτιμώμενων περιόδων λόγω ανατροφής τέκνου σύμφωνα με τα άρθρα 56 και 57 του SGB VI. Το ότι ο καθού με την απόφαση της 18.2.2019 δεν έλαβε υπόψη τις επίμαχες εν προκειμένω περιόδους ανατροφής τέκνου για τον καθορισμό του ύψους της σύνταξης δεν μπορεί να προσβληθεί βάσει μόνο του εθνικού δικαίου. Βεβαίως, η προσφεύγουσα πληροί τις προϋποθέσεις για να γίνει πίστωση συντάξιμου χρόνου σύμφωνα με το άρθρο 56, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, σημεία 1 και 3, του SGB VI, δεδομένου ότι της αναλογεί η περίοδος ανατροφής και δεν υφίσταται λόγος αποκλεισμού από την πίστωση. Ωστόσο, η πίστωση συντάξιμου χρόνου δεν μπορεί να γίνει (και) για τον λόγο ότι η ανατροφή ούτε έλαβε χώρα στο έδαφος της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας ούτε εξομοιώνεται με ανατροφή τέτοιας φύσεως στην ημεδαπή (άρθρο 56, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, σημείο 2, σε συνδυασμό με την παράγραφο 3, του SGB VI).
- 10 Πίστωση συντάξιμου χρόνου σύμφωνα με το άρθρο 56, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, του SGB VI δεν μπορεί να γίνει για τον λόγο ότι η ανατροφή αμφοτέρων των τέκνων της προσφεύγουσας δεν πραγματοποιήθηκε στη Γερμανία. Δεν μπορεί επίσης να γίνει πίστωση συντάξιμου χρόνου σύμφωνα με το άρθρο 56, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, του SGB VI, καθόσον προς τούτο θα έπρεπε ο γονέας που ανέλαβε την ανατροφή να είχε τη συνήθη διαμονή του με το τέκνο του στην αλλοδαπή και να είχε διανύσει κατά τη διάρκεια της ανατροφής ή αμέσως πριν από τη γέννηση του τέκνου περιόδους υποχρεωτικών εισφορών στην ημεδαπή λόγω μισθωτής ή μη μισθωτής δραστηριότητας που ασκήθηκε εκεί –ήτοι στην αλλοδαπή. Δεν συντρέχει τέτοια περίπτωση εν προκειμένω. Ούτε είναι δυνατή πίστωση συντάξιμου χρόνου σύμφωνα με το άρθρο 56, παράγραφος 3, τρίτο εδάφιο, του SGB VI. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, είναι αναγκαίο ο σύζυγος της προσφεύγουσας να έχει διανύσει, κατά τον χρόνο της κοινής διαμονής τους στην αλλοδαπή, περιόδους υποχρεωτικών εισφορών στο γερμανικό συνταξιοδοτικό σύστημα λόγω δραστηριότητας που ασκήθηκε στην αλλοδαπή. Δεν συντρέχει τέτοια περίπτωση.
- 11 Δεδομένου ότι δεν μπορεί να πιστωθεί περίοδος ανατροφής τέκνου σύμφωνα με το άρθρο 56 του SGB VI, δεν πιστώνεται επίσης συνεκτιμώμενη περίοδος λόγω ανατροφής τέκνου κατά την έννοια του άρθρου 57 του SGB VI. Στο μέτρο που η προσφεύγουσα άσκησε κατά το χρονικό διάστημα μεταξύ Σεπτεμβρίου 1993 και

Αυγούστου 1995, ήσσανα μη μισθωτή δραστηριότητα στη Γερμανία, δεν υφίσταται δικαίωμα αναγνώρισης συνεκτιμωμένων περιόδων λόγω ανατροφής τέκνου σύμφωνα με το άρθρο 57, σημείο 2, του SGB VI, για τον λόγο ότι δεν καταβλήθηκε συναφώς καμία υποχρεωτική εισφορά.

- 12 Η έκβαση της διαφοράς εξαρτάται από το αν η διασταλτική ερμηνεία του άρθρου 44, παράγραφος 2, του κανονισμού 987/2009, υπό το πρίσμα της μέχρι σήμερα νομολογίας του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τις περιόδους ανατροφής των τέκνων στη Γερμανία, συνεπάγεται αναγνώριση των περιόδων ανατροφής τέκνου και συνεκτιμωμένων περιόδων λόγω ανατροφής τέκνου της προσφεύγουσας.
- 13 Εν προκειμένω, η διάταξη του άρθρου 44 του κανονισμού 987/2009 είναι εκείνη που έχει εφαρμογή *ratione materiae*, δεδομένου ότι περιλαμβάνει ειδικό κανόνα για την εξομοίωση των πραγματικών περιστατικών σε περίπτωση ανατροφής τέκνου στην αλλοδαπή. Δεδομένου ότι στην προσφεύγουσα, η οποία κατά την επίμαχη περίοδο διέμενε με τα τέκνα της στις Κάτω Χώρες, δεν εφαρμόζεται το άρθρο 11, παράγραφος 3, στοιχεία α' έως δ', του κανονισμού 883/2004, το «αρμόδιο κράτος μέλος» σύμφωνα με το άρθρο 11, παράγραφος 3, στοιχείο ε', του κανονισμού αυτού είναι οι Κάτω Χώρες. Αν οι Κάτω Χώρες δεν συνυπολογίζουν περιόδους ανατροφής τέκνου, αρμόδια είναι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας. Επομένως, είναι (καταρχάς) κρίσιμο αν η νομοθεσία των Κάτω Χωρών «δεν συνυπολογίζει» περιόδους ανατροφής τέκνων κατά την έννοια της διάταξης αυτής.
- 14 Κατά το άρθρο 44, παράγραφος 1, του κανονισμού 987/2009, η έννοια της «περίοδου ανατροφής τέκνων» καλύπτει οποιαδήποτε περίοδο που πιστώνεται δυνάμει της περί συντάξεων νομοθεσίας κράτους μέλους ή η οποία παρέχει δικαίωμα σε συμπλήρωμα της σύνταξης αποκλειστικά λόγω του ότι ο δικαιούχος ανέθρεψε τέκνο, ανεξάρτητα από τη μέθοδο που χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό των περιόδων αυτών και το κατά πόσον οι περίοδοι αυτές τρέχουν από τον χρόνο της ανατροφής τέκνου ή αναγνωρίζονται αναδρομικά. Επομένως, πρέπει να υφίσταται είτε ρητή πίστωση συντάξιμου χρόνου είτε συμπλήρωμα σύνταξης ακριβώς λόγω της ανατροφής τέκνου ως συνταξιοδοτικό γεγονός, κατά συνέπεια να υπάρχει σύνδεση με συγκεκριμένες περιόδους ανατροφής. Είναι αναγκαίο οι περίοδοι της ανατροφής τέκνου να πιστώνονται ως τέτοιες και/ή να προβλέπονται δικαιώματα (υψηλότερων) παροχών αποκλειστικά λόγω της ανατροφής τέκνου. Δεν έχει σημασία αν στη συγκεκριμένη περίπτωση οι περίοδοι ανατροφής τέκνου πιστώνονται πράγματι ή όχι, παρά μόνον αν η νομοθεσία του κράτους μέλους προβλέπει ή όχι τον συνυπολογισμό περιόδων ανατροφής τέκνου ως συνταξίμων περιόδων (βλ. και τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα N. Jääskinen, της 1.3.2012, στην υπόθεση Reichel-Albert, C-522/10, EU:C:2012:114, σημείο 67).
- 15 Στο συνταξιοδοτικό σύστημα των Κάτω Χωρών, οι περίοδοι ανατροφής τέκνου ούτε πιστώνονται ρητά ως τέτοιες ούτε συνεπάγονται συμπλήρωμα ούτε επηρεάζουν άλλως τα δικαιώματα λήψης παροχών κατά την έννοια του

άρθρου 44, παράγραφος 2, του κανονισμού 987/2009. Η κρατική σύνταξη των Κάτω Χωρών βάσει του AOW (Algemene Ouderdomswet) συναρτάται αποκλειστικά με τις περιόδους κατοικίας και εργασίας στις Κάτω Χώρες. Κάθε κάτοικος συμπληρώνει το 2 % πλήρους σύνταξης βάσει του AOW για κάθε έτος που κατοικεί ή εργάζεται στις Κάτω Χώρες. Αν κάποιος ήταν ασφαλισμένος επί 50 έτη σύμφωνα με τον AOW, δικαιούται να λάβει πλήρη σύνταξη βάσει του AOW. Δεδομένου ότι έζησε στις Κάτω Χώρες επί 35 σχεδόν έτη, η προσφεύγουσα δικαιούται, κατ' αναλογία, σύνταξη βάσει του AOW ύψους περίπου 70 %. Όποιος έχει συμπληρώσει περιόδους κατοικίας ή εργασίας στις Κάτω Χώρες και φτάσει στην προβλεπόμενη ηλικία συνταξιοδότησης, δικαιούται σύνταξη βάσει του AOW. Δεδομένου ότι για την κρατική σύνταξη λαμβάνονται υπόψη ως κατάσταση σχετική με τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα μόνο οι περίοδοι κατοικίας ή εργασίας που συμπληρώθηκαν στις Κάτω Χώρες και όχι οι περίοδοι της ανατροφής τέκνου, το δικάζον τμήμα εκτιμά ότι το συνταξιοδοτικό σύστημα των Κάτω Χωρών «δεν συνυπολογίζει» περιόδους ανατροφής τέκνου κατά την έννοια του άρθρου 44, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 987/2009.

- 16 Σε περίπτωση αρνητικής απάντησης του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα, πρέπει να εξετασθεί η αρμοδιότητα της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας ως κράτους μέλους του οποίου η νομοθεσία ήταν εφαρμοστέα στον ενδιαφερόμενο δυνάμει του τίτλου II του κανονισμού 883/2004 (άρθρο 44, παράγραφος 2, του κανονισμού 987/2009). Η εφαρμογή του άρθρου 44, παράγραφος 2, δεν αποκλείεται στην περίπτωση της προσφεύγουσας δυνάμει της παραγράφου 3 του εν λόγω άρθρου, για τον λόγο ότι αυτή δεν άσκησε ούτε μισθωτή ούτε μη μισθωτή δραστηριότητα στις Κάτω Χώρες.
- 17 Σύμφωνα με το γράμμα του, δεν πληρούται το πραγματικό του άρθρου 44, παράγραφος 2, του κανονισμού 987/2009. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, είναι αναγκαίο η προσφεύγουσα να ασκούσε μισθωτή ή μη μισθωτή δραστηριότητα την ημερομηνία κατά την οποία, δυνάμει της γερμανικής νομοθεσίας, έπρεπε να αρχίσει να συνυπολογίζεται η περίοδος ανατροφής τέκνου για το τέκνο αυτό (δηλαδή κατά την ημερομηνία γέννησης αμφοτέρων των τέκνων της). Δεν συντρέχει τέτοια περίπτωση εν προκειμένω. Από τη μέχρι σήμερα νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης υφίσταται κατά την άποψη του δικάζοντος τμήματος, αποχρών λόγος για την κατά διασταλτική, πέραν του γράμματός του, ερμηνεία εφαρμογή του άρθρου 44, παράγραφος 2, του κανονισμού 987/2009 και σε περιπτώσεις κατά τις οποίες οι ασφαλισμένοι, μολονότι δεν είχαν ασκήσει μισθωτή ή μη μισθωτή δραστηριότητα πριν από τη γέννηση των τέκνων, άσκησαν ωστόσο πριν από τη γέννηση μη αμειβόμενη και μη υποκείμενη σε υποχρεωτική ασφάλιση δραστηριότητα και μετά τη γέννηση μη μισθωτή δραστηριότητα μη υποκείμενη σε υποχρεωτική ασφάλιση. Το ζήτημα που πρέπει να κριθεί είναι κατά πόσον τα στοιχεία αυτά επαρκούν για να συναχθεί η ύπαρξη επαρκούς δεσμού μεταξύ των περιόδων ανατροφής και των περιόδων ασφάλισης στο γερμανικό συνταξιοδοτικό σύστημα –κατά την έννοια της μέχρι σήμερα νομολογίας του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

- 18 Κατά την άποψη του δικάζοντος τμήματος, τέτοια διασταλτική ερμηνεία δικαιολογείται υπό το πρίσμα του άρθρου 21 ΣΛΕΕ, λαμβανομένης υπόψη της μέχρι σήμερα νομολογίας του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ, απόφαση της 19.7.2012, C-522/10, Reichel-Alber, σκέψεις 35 και 45, EU:C:2012:475).
- 19 Αν συγκριθούν οι υποθέσεις που έχουν κριθεί μέχρι σήμερα από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την υπό κρίση υπόθεση, διαπιστώνεται ως ουσιώδης διαφορά ότι η προσφεύγουσα, πριν από τη μεταφορά της κατοικίας της στην αλλοδαπή και ιδίως πριν από τη γέννηση των τέκνων της, δεν άσκησε καμία επαγγελματική δραστηριότητα υποκείμενη σε υποχρεωτική ασφάλιση στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, αλλά διήνυσε εκεί, πριν από τη γέννηση των τέκνων της, μόνον περιόδους εκπαίδευσης (επονομαζόμενες περιόδους πίστωσης συντάξιμου χρόνου) που συνυπολογίζονται ως συντάξιμες, ενώ μετά τη γέννηση δεν άσκησε καταρχάς καμία επαγγελματική δραστηριότητα για αρκετά έτη. Εντούτοις, φαίνεται ότι ορισμένα στοιχεία συνηγορούν υπέρ της αποδοχής, και εν προκειμένω, της ύπαρξης επαρκούς δεσμού μεταξύ των περιόδων ανατροφής και των περιόδων ασφάλισης.
- 20 Αυτός ο δεσμός επιρρωννύεται από το γεγονός ότι ολόκληρη η επαγγελματική σταδιοδρομία της προσφεύγουσας είχε διανυθεί αποκλειστικά στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας: Η προσφεύγουσα φοίτησε σε σχολείο αποκλειστικά στη Γερμανία όπου ολοκλήρωσε επιτυχώς την εκπαίδευσή της ως παιδαγωγού αναγνωρισμένης από το κράτος· αντίστοιχες περίοδοι πίστωσης συντάξιμου χρόνου λόγω της σχολικής (επαγγελματικής) εκπαίδευσης σημειώθηκαν επίσης στο ασφαλιστικό της ιστορικό. Το έτος αναγνώρισης που συμπληρώθηκε το 1978/79 θα έπρεπε να είχε πραγματοποιηθεί από την προσφεύγουσα κανονικά επ' αμοιβή, και επομένως να υπαχθεί σε υποχρεωτική ασφάλιση. Πραγματοποιήθηκε χωρίς αμοιβή και επομένως χωρίς να υπαχθεί σε υποχρεωτική ασφάλιση μόνο για τον λόγο ότι (κατά σύμπτωση) κατά τον κρίσιμο χρόνο υπήρχαν περισσότεροι υποψήφιοι από οργανικές θέσεις για μελλοντικούς παιδαγωγούς. Στις Κάτω Χώρες, η προσφεύγουσα δεν βρήκε θέση εργασίας διότι δεν διέθετε τα εκπαιδευτικά προσόντα που απαιτούντο στο εν λόγω κράτος. Στη Γερμανία δεν ήταν επιτυχής η αναζήτηση εργασίας, καθόσον το γραφείο εύρεσης εργασίας την παρέπεμψε στο κράτος κατοικίας (Κάτω Χώρες). Ο τρόπος ζωής της προσφεύγουσας κατά τα λοιπά ήταν επίσης προσανατολισμένος προεχόντως προς το νομικό, οικονομικό και κοινωνικό σύστημα της Γερμανίας: Τα τέκνα τους φοιτούσαν σε σχολείο στη Γερμανία, ώστε μέρος της ανατροφής των τέκνων έλαβε χώρα αναπόφευκτα στη Γερμανία. Ο σύζυγός της άσκησε, πριν και μετά από τη γέννηση των κοινών τέκνων, επαγγελματική δραστηριότητα υποκείμενη σε υποχρεωτική ασφάλιση αποκλειστικά στη Γερμανία. Η ίδια η προσφεύγουσα ουδέποτε άσκησε μισθωτή ή μη μισθωτή δραστηριότητα υποκείμενη σε υποχρεωτική ασφάλιση στις Κάτω Χώρες. Αντιθέτως, μεταξύ Σεπτεμβρίου 1993 και Αυγούστου 1995, άσκησε στη Γερμανία μη μισθωτή δραστηριότητα μη υποκείμενη σε υποχρεωτική ασφάλιση. Μεταξύ Απριλίου 1999 και Οκτωβρίου 2012, απασχολήθηκε σε ήσσονα εργασία μη υποκείμενη σε υποχρεωτική ασφάλιση, και από τον Οκτώβριο 2012 ασκούσε μισθωτή δραστηριότητα στη

Γερμανία. Το δικάζον τμήμα δεν παραβλέπει το γεγονός ότι –σε αντίθεση με τις περιπτώσεις που κρίθηκαν προηγουμένως από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης– η προσφεύγουσα δεν μετέφερε μόνο προσωρινά την κατοικία της σε άλλο κράτος μέλος, αλλά διέμενε μόνιμα εκεί. Ωστόσο, το δικάζον τμήμα θεωρεί ότι η διαφορά αυτή δεν ασκεί επιρροή. Αντίθετα, σημασία έχει ότι η επαγγελματική σταδιοδρομία της προσφεύγουσας καταδεικνύει την ενσωμάτωσή της αποκλειστικά στον εργασιακό και επαγγελματικό βίο της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας. Εάν δεν συνυπολογίζονταν οι περίοδοι ανατροφής τέκνου και οι συνεκτιμώμενες περίοδοι λόγω ανατροφής τέκνου για τον λόγο και μόνον ότι η προσφεύγουσα μετέφερε την κατοικία της στο έδαφος των Κάτω Χωρών, λίγες εκατοντάδες μέτρα πέραν των ορίων της πόλης Άαχεν και των γερμανικών εθνικών συνόρων, τούτο κατά την άποψη του δικάζοντος τμήματος δεν θα ήταν συμβατό με την κατοχυρούμενη στο άρθρο 21 ΣΛΕΕ ελευθερία κυκλοφορίας των πολιτών της Ένωσης.

- 21 Κατά το δικάζον τμήμα, υπάρχουν ισχυρά στοιχεία υπέρ του να επαρκεί το έτος αναγνώρισης που συμπλήρωσε η προσφεύγουσα μόνο κατά σύμπτωση χωρίς αμοιβή –και επομένως χωρίς να υπαχθεί σε υποχρεωτική ασφάλιση– πριν από τη γέννηση των τέκνων της, καθώς και η μη μισθωτή δραστηριότητα που ασκήθηκε μετά τη γέννηση των τέκνων ή η ήσων εργασία μη υποκείμενη σε υποχρεωτική ασφάλιση από το 1999 που συνυπολογίστηκε από την προσφεύγουσα, για την ύπαρξη επαρκούς δεσμού με το γερμανικό συνταξιοδοτικό σύστημα. Δεν υφίσταται διπλός συνυπολογισμός παραλλήλων περιόδων κατοικίας στις Κάτω Χώρες και περιόδων ανατροφής τέκνου στη Γερμανία (πρβλ., επίσης, συναφώς την αιτιολογική σκέψη 12 του κανονισμού 883/2004, κατά την οποία πρέπει να αποφεύγεται συρροή παροχών του ίδιου είδους για την ίδια περίοδο). Συγκεκριμένα, σε περίπτωση συνυπολογισμού των περιόδων ανατροφής τέκνου σύμφωνα με το γερμανικό δίκαιο περί συντάξεων, η σύνταξη γήρατος της προσφεύγουσας στις Κάτω Χώρες θα μειωθεί αναλόγως.